

海岸阿美語的 颱風和地震

海岸アミ語の「台風」と「地震」
해안가 아미스(Amis)어에 있어 태풍과 지진
“Typhoon” and “Earthquake” in the Coastal 'Amis
Language

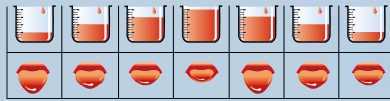
文 | 高清德 (台東縣長濱鄉長濱國中校長)

Matoasay no 'Amis tada mafana' to nika falic no romi'ad, Pakayni to no faili, no orar irato ko kasasiroma no sowl, no ka canglahan a fali o fadat han nangra, no kaciherangan a fali o safalat han nangra, no lalowdan ato kasi'enawan o lifes han nangra. Pakayni to no orar irato ko kasasiruma no sowl, o ramasmās, o fudo', o siya' a orar, masatadasayay a orar, mafana' cangra no hakuwa a fulad ira ko faliyos, ta misimsim to romi'ad a malikuda, hayfangcal ko ilisin no finawlan saan.

阿美族耆老對天候變化非常了解，對於「風」和「雨」也有不同的講法：「春天的風」是fadat，「夏天的風」是safalat，「秋

冬季的風」是lifes，「颱風」是faliyos，「有颱風」是mafaliyos，「旋風」是adiyoc。雨勢方面，「毛毛雨」是ramasmās，「梅雨」是o fudo'，「陣雨」是o siya' a orar，「帶狀雨」是masatadasayay a orar。他們知道哪幾個月會有颱風，因而慎選日期來舉辦豐年祭，讓祭儀更臻完滿。

Nani pito fulad tangasa i siwa ko fulad no mihcahcaan o ka faliyosan a fulad saan a mafana' cangra, sa ano mafaliyos to lima a fulad ato i ikor no siwa a fulad, rarawraw ko matoasay a mackok sacisowal saan: ano matini ko romi'ad no rarem? saan a ma o hot ko faloco' nangra.

每年7到9月是颱風季節，族裡的老人家們都很清楚。萬一颱風出現在5月或在9月以後，耆老們都會以驚訝的口吻說「天候怎麼如此不正常了」，且心存納悶。

Mafenek ko matoasay a mitapal to saka ci pinang a ira ko faliyos a awa ko faliyos a saan, saka ccay a pitapal nangra i, ano hakakrem ko romi'ad ano cicada'a ko wali alatek ira ko faliyos a saan cangra, saka tusa ano ma hengheng ko riyar tataang ko taplik alatek a tayni ko faliyos a marakat kita a saan cangra, saka tolo ano i papotal ko tfo' no 'awl alatek a awa ko faliyos anini mihaan a saan cangra, saka spat ano malofic ko hana no kingking a kilang i, alatek a ira ko faliyos a saan cangra. Caay ka patlac ko sowl no matoasay.

關於颱風動向的觀察，耆老們也有其獨到的智慧。一、在7至9月的傍晚時分，若東方的海平線上呈現幾道光芒，老人家就推定說可能會有颱風；二、或者起長浪、湧現浪高，老人家們就推定可能颱風會影響到這裡；三、當今年的春筍長在竹叢外圍時，他們就判定今年颱風會較少或是颱風不會來；四、如果今年的山龍眼樹花盛開，他們就判定今年颱風會比較多。他們的判定好像還滿準的呢！

Ira ko faliyos mihaklong to tataangay a orar, tataang to ko cdas, maprar to ko lotok, mafana' ko pasawali a 'Amis, adihay ko kasoy ato cikacik odatong ato mawaliday a futing i riyar saan, sato dafak to'man ho malkal to ko niyaro a tayra i riyar a mikasoy, yoroma ira ko tayraay i cpo' no 'aro a mitafukod, saheto o tamdaw ma'min ko lawac no riyar.

颱風是走逆時鐘行徑，且會帶來豐沛雨量，造成河水暴漲、山土崩塌，族人非常了解海岸會有成堆的漂流木、樹枝、木頭以及被浪打上岸的魚類，所以颱風天凌晨天未亮，全村幾乎總動員，爭先恐後全家大小摸黑撿拾漂流木，白天有的男人冒雨在出海口、河邊撒網，好不熱鬧，所以颱風的到來對海岸阿美族人來

說，是另外一項收穫。

Pakayniay i ka ngiyangi no sota'o lonen han no 'Amis, todong pakayniay malonen yasanay a sowal, caka hakowa ko sowal no 'Amis, alatek nawhan kafahalan saan a malonen honi tumerep caho ka samaan ko riang no lonen a makra no 'Amis, itiya ito nika 'amoto to ko loma', ta matalaw to nika polin no loma', tamatalaw to ko haratng nangra to lonen.

關於地震，海岸阿美語是lonen（重音放在第2個音節，落在第1個n字上。「地震了」則說成malonen，前面加了前綴字ma，代表「有」的意思，如malonen i dafak，意思是今晨有地震）。關於地震的說法，本族著墨不多，是不是地震來得太突然，去得也快，還是地震不曾造成多大影響所致，直到有了水泥建築之後，族人怕房屋倒塌，才對地震有警覺性。

Maharatng no mako i kaka 'manganho, o pakongko no fay' no mako sowal saan: itira i kakarayan ira ko ccay makodicay a fafoy mipakisakis to hcek no kakarayan, sa mangiyangi ko hcek dadmak ko sra -- o lonen saan ko sowal.

Nikawrira o pangangan no 'Amis to cipohongay a 'adopen o malonem saan, mararangi ko ngiha' to malonen, caay hakiya ko malonem ko pakisakisay toya hcek? Alatek caayay ko fafoy, nawhan caay ka araw to raday ko malonem, ma araw ko fafoy misacikaycikay i salawacan, sa patinaku sato fafoy ko sowal ni fay' i takowanen, caay kafana' kako so'linay hakiya? Nikawrira mahiratng ko sdi no tawa' no pising ni fay', sdak sa ko ilol no mako i cingranan omatoasay.

我倒想起小時候我的外祖母所講的1則神話故事。外祖母說：「之所以有地震，是因天上有1隻長滿癢瘡的豬（「癢瘡」阿美語是kudic），身體發癢就靠在天柱磨蹭搔癢，就引來天搖地動，地震因而引起。」姑且聽之，滿有趣的。但是鹿類（水鹿、梅花鹿、麋鹿等），阿美語是malonem，和malonen（有地震）音很相近。是不是靠著天柱抓癢的應該是鹿而不是豬，只是因為鹿不多見，而豬經常在眼前跑來跑去，外祖母為了方便「指事」說明，讓我容易了解的緣故呢？不得而知。只是此刻我已陷入思念她老人家的深淵了。◆